

ИЗВОР

ЛИСТ ЗАЈЕДНИЧКОГ ВЕЋА ОПШТИНА - ВУКОВАР

ISSN 1847-4454
9 771847 445002

18. март 2026.
ГОДИНА XX

БРОЈ: 393

ПОЧЕЛА ИЗГРАДЊА ШКОЛСКЕ ДВОРАНЕ У НЕГОСЛАВЦИМА

ДАН ЖЕНА
ПРОСЛАВЉЕН КРОЗ
МУЗИКУ, ПОЕЗИЈУ И
ПОЗОРИШТЕ

КУЛТУРНА СЦЕНА ИСТОКА
ХРВАТСКЕ БОГАТИЈА ЈЕ ЗА
ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ
АНСАМБЛ ЛИРА

СИМО МАТАВУЉ - ПИСАЦ
БЕЗ ТРАГА У РОДНОМ ГРАДУ

КАДА МЕДИЈИ „ЗАБОРАВЕ” ПРЕСУДУ - МЕРЧЕПА ПОНОВО НАЗИВАЈУ ХЕРОЈЕМ

ВЕЛИЧАЊЕ РАТНОГ ЗЛОЧИНЦА

Неретко смо протеклих година сведочили хвалоспевима на рачун Мерчепа када га се, од стране представника борацких удружења и дела политичара, називало „херојем Домовинског рата”, „витезом Домовинског рата”, „првим међу једнакима”, „човеком који је дао пуно за слободу и независној Хрватске”. На једној од свечаних седница Градског већа Вуковара тадашњи градоначелник Вуковара **Иван Пенава** кроз сузе је говорио о заслугама Мерчепа током рата. Познат је и случај са обележавања Дана Града Вуковара 2015. године када су свечану седницу Градског већа напустили представници Срба. Разлог је била чињеница што је међу узваницима, у првом реду, био управо Томислав Мерчеп. Свих тих протеклих година сведочили смо и низу хвалоспева на рачун Мерчепа и од стране неких хрватских политичара који у његовом деловању током рата нису видели ништа спорног. Исто тако и у појединим хрватским медијима се могло читати о Мерчепу као хероју и витезу Домовинског рата.

Задња у низу расправа о улози Мерчепа у Домовинском рату догодила се 10. марта ове године када је у Богдановцима, недалеко од Вуковара, обележено 35. година од постројавања ненаоружаних одреда. Један од организатора тог постројавања био је управо Мерчеп који је хрватској јавности постао познат 1990. године када је као кандидат ХДЗ-а ушао у градску власт те именован и за секретара народне обране. И ове године у Богдановцима се слушало о Мерчепу као хероју и витезу Домовинског рата и човеку

који је имао огромне заслуге за стварање независне Хрватске. Новост ове године је и чињеница што су се и неки телевизијски новинари приклонили величању Мерчепа што је у Богдановцима направио Иван Хрстић, новинар Н1 телевизије.

- Средишње име, оно које се највише спомињало, име је Томислава Мерчепа, ратног хероја, а с друге стране човека изложеног

прогону хрватског правосуђа. Јасно је у тренутку кад се снимају филмови који сугеришу да су Хрвати једнако желели рат као и они који су стварно тај рат покретали, никоме од оних који су преживели до данас, који нису пали у том рату, није мило кад се сугерише да су они хтели тај рат - рекао је Хрстић у свом јављању уживо из Богдановаца.

Међутим, када се говори о ратној улози Мерчепа треба се присетити и његовог ратног пута и улоге коју је имао током 1991. године у Вуковару и Хрватској. Мерчеп је био ратни саветник тадашњег министра унутрашњих послова Ивана Векића и, како се често истиче, командант јединице резервног састава МУП-а познате и као „мерчеповци”. Управо та јединица МУП-а се доводи у везу с неким отмицама и нестанцима вуковарских Срба. Познато је како се тадашњи повереник хрватске владе за општину Вуковар Марин Видић Били писмом 18. августа 1991. године, обратио председнику Хрватске др. Фрањи Туђману и премијеру Фрањи Грегорићу у којем их је упозорио да се Мерчеп окружио људима сумњивог морала и бившим криминалцима који су преузели власт у Вуковару. Везано за догађања у ратном Вуковару Мерчеп је једном приликом изјавио „Не кажем да у Вуковару није запливао ниједан леш, али их је било мање него што је могло бити.” Мерчеп је у августу 1991. године напустио Вуковар те је премештен у Загреб где је потом имао свој табор у Павиљону 22. Загребачког велесајма познатом и као сабирни центар у којег су пре Пакрачке Пољане довођени људи углавном из војног притвора Керестинец. Потом се

догађају злочини у Пакрачкој пољани где су „мерчеповци” држали цивиле које су претходно незаконито привођили. Објављен је и низ сведочења преживелих, али и неких „мерчеповаца”. Међу најпознатијим ратним злочинима „мерчеповаца” је и убиство породице Зец из Загреба.

Након свега Врховни суд Републике Хрватске је у фебруару 2017. године правоснажно осудио Томислава Мерчепа на седам година затвора јер није спречио незаконита привођења, мучења и убиства српских цивила 1991. године. Суд је утврдио да су припадници јединице под његовом командом привели 52 цивила од којих је њих 43 убијено, троје се воде као нестали, а шест их је преживело. Томислав Мерчеп је умро у новембру 2020. године и то на слободи јер је претходно пуштен из затвора ради погоршаног здравственог стања.

РЕАКЦИЈЕ НАКОН ТЕЛЕВИЗИЈСКОГ ПРИЛОГА ИЗ БОГДАНОВАЦА

Говорећи о Мерчепу и његовој улози у рату саборска заступница СДСС-а Драгана Јецков каже како је довољно рећи да је Мерчеп осуђени ратни злочинац с чиме све почиње, али и завршава.

- Такво шта је свакако за сваку осуду. Као осуђеног ратног злочинца Мерчепа се никако не би смело представљати као хероја. Мерчеп је одговоран за низ убистава, мучења и нестанка Срба из Вуковара и Хрватске. Обзиром да је осуђени ратни злочинац ту је све јасно и ко год га велича као хероја сврстава се на његову страну и покушава створити некакву искривљену страну прошлости. Потребно је уредити неке ствари како се тако шта не би више понављало - рекла је Јецков.

Подсетила је и на величање Мерчепа од стране новинара Хрстића рекавши како новинари никако не би смели истицати неке своје личне ставове него бити професионални и држати се чињеница, а чињеница је да је суд у Хрватској Мерчепа осудио за ратне злочине.

Након прилога из Богдановаца гледаоцима и хрватској јавности извинила се Н1 телевизија:

- Томислав Мерчеп, осуђен за ратни злочин, не може бити херој, како је приказан

у прилогу објављеном у Прегледу дана. Извештавање Н1 телевизије са сваког догађаја, без обзира о чему се тамо и како говорило, у овом случају с годишњице у Богдановцима, мора бити у складу с професионалним стандардима и саосећањем према жртвама злочина. Извињавамо се гледаоцима због професионалног пропуста. Н1 ће поступати у складу са својим уредничким смерницама

- наводи се у извињењу Н1 телевизије.

Истим поводом отвореним писмом огласиле су се активисткиње за заштиту људских права - **Наташа Кандић** и **Весна Тершелич** - чије организације годинама уназад мониторирају суђења за ратне злочине. Указују како новинар није том приликом цитирао говорнице са скупа него је квалификацију „ратних херој” изрекао у властитом новинарском извештају.

- Називати правоснажно осуђеног ратног злочинца „ратним херојем” значи негирати судски утврђене чињенице и релативизирати злочине за које је осуђен. Новинарство које правоснажно осуђеног ратног злочинца назива херојем није погрешка у формулацији, него озбиљан професионални и етички промашај - наводи се у писму Наташе Кандић и Весне Тершелич.

ИЗВОР

САБОРСКА ЗАСТУПНИЦА СДСС-а ДРАГАНА ЈЕЦКОВ У САБОРУ РХ ГОВОРИЛА ЈЕ НА ТЕМУ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О РАЗВОЈУ НУКЛЕАРНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ЦИВИЛНЕ СВРХЕ

РАСПРАВА О НУКЛЕАРНОЈ ЕНЕРГИЈИ У САБОРУ РХ

Нуклеарна енергија представља важан сегмент савремених расправа о енергетској безбедности, смањењу емисија штетних гасова и дугорочној одрживости енергетског система. У Републици Хрватској она се пре свега везује за учешће у раду Нуклеарна електрана Кршко, која већ деценијама обезбеђује значајан део електричне енергије. Иако Хрватска нема сопствену нуклеарну електрану на својој територији, нуклеарна опција све чешће се разматра у контексту енергетске транзиције и смањења зависности од увоза енергије. Развој нових технологија, укључујући мале модуларне реакторе, додатно подстиче дискусију о будућој улози нуклеарне енергије. У том оквиру, и у Хрватском сабору све су присутније

расправе о њеној цивилној примени и значају за даљи развој енергетике.

- Овај закон не говори само о стратешком планирању, ради се о одлуци која ће утицати на конкурентност наше привреде, енергетску независност и наш допринос климатским циљевима. У својој суштини, овим се отвара пут могућој градњи нуклеарне електране у Хрватској, што је помак од досадашњих дискусија према конкретном правном оквиру. Наравно, законом се не дефинира аутоматска изградња електране, али се отвара правни и стратешки простор за њено разматрање и планирање у будућности. Ту морамо бити свесни како је чак и након доношења закона дуг период потребан од провођења идеје у дело, према неким стручњацима укупно

време до прикључења електране на мрежу реално је између 8 и 15 година од тренутка доношења одлуке Владе. Из презентованог произлази како је циљ да до 2040. године нуклеарна енергија чини барем 30 % укупног енергетског микса Хрватске, чиме би се повећала стабилност и смањила овисност о увозу енергије. Ово је нарочито важно у контексту да тренутно Хрватска нема властиту нуклеарну електрану, али има у сувласништву нуклеарну електрану Кршко, која задовољава око 16 % наших потреба за електричном енергијом. Такође, јасно је како се нуклеарна енергија у јавним иступима често наводи као нискоугљична технологија, што је важно у контексту Европске уније и обавеза смањења емисија - изјавила је овом приликом саборска заступница **Драгана Јецков** и нагласила како као одговорни људи морамо сагледати које су то све опасности које доноси изградња оваквог објекта или више њих, те сагледати шта каже истинска струка.

- Не тако давно, пре нека два месеца, усвојили смо Закон о изградњи центра за збрињавање радиоактивног отпада, којим је, међу осталим, регулисана изградња средишњег складишта за радиоактивни отпад и искориштене изворе с територија Републике Хрватске и дугорочног складишта за ниско и средње радиоактивни отпад из нуклеарне електране Кршко. Сетите се само те расправе и свих приговора који су изнесени. Као што смо и тад рекли, ми из СДСС-а нисмо ти који ће плашити нуклеарним отпадом, а још мање плашити кориштењем нуклеарне енергије и подизањем те врсте капацитета у Хрватској, нисмо од таквих. Свесни смо како

се као алтернативе спомињу соларна енергија, хидроелектране или ветроелектране, али ми сви знамо да ни једна од њих није безазлена ни безопасна и без утицаја на околиш, и једна и друга и трећа и четврта то чине. И знамо да у перспективи ова врста енергије о којој данас говоримо, о чијем отпаду требамо бринути, заправо може представљати најсигурније облике енергије, али ми немамо адекватног рада нити с целом јавношћу, а нити имамо адекватног рада с локалним срединама - појаснила је Јецков.

Још у време бивше државе су се спомињале потенцијалне локације, правила истраживања и истраживали геолошки, хидролошки, сеизмички и инфраструктурни услови, а у ужи избор су тад ушле три локације: Даљ, тачније речни оток Тања на Дунаву, Превлака код Иванић Града и оток Вир. Вир је на крају искључен због противљења локалне заједнице и изражених туристичких интереса, иако је технички представљао добру локацију.

- Како ми је географски Даљ најближи јер се наслања на Вуковарско-сремску жупанију, желим рећи неке од двојби. Пример, држава донесе одлуку да се гради нуклеарна електрана у Даљу. Колико ће се о томе питати локална заједница, у првом реду Општина Ердут на чијем би подручју електрана потенцијално била изграђена? Хоће ли имати више утицаја

или бар више сазнања у односу на Општину Двор и Трговинску гору? Колико ће се питати локално становништво чији би се животи променили из корена? Колики и какав утицај ће то имати на реку Дунав која је у том делу државе важна из више разлога, међу осталим и туристичких разлога. За оне који не знају, споменути оток Тања је природно богатство, купалиште које посећују бројни људи у летњим месецима, нешто слично као чувена вуковарска Ада на Дунаву. Хоће ли се обавити разговори с Републиком Србијом на ову тему, с обзиром да се ради о граничном подручју и чињеницу да би електрана била удаљена само за ширину Дунава? Надам се да ће се разговарати више него с Босном и Херцеговином о Трговинској гори. Питање отпада није апстрахиран проблем, оно је већ део јавне дискусије и захтева транспарентну комуникацију и укључивање грађана, посебно оних у потенцијално погођеним заједницама. Позивам све да овај закон гледамо као први корак ка одговорном енергетском планирању, али да истовремено инсистирамо на јавној укључености, транспарентности и међународним стандардима сигурности и заштите околиша - закључила је у Сабору РХ Драгана Јецков и додала.

- Имам једну поруку за министра. Може ли евентуално локација бити негде у министровом

крају, тамо где Неретва хладна тече, а нека Дунав у Даљу и даље љуби небо?

На ову изјаву, одговорио јој је председник Домовинског покрета **Иван Пенава**.

- Запрепаштен сам у излагању колегинице Јецков у име клуба заступника СДСС-а да је чак и на овој теми, дакле нуклеарне сигурности, односно нуклеарне енергије у Републици Хрватској, нашла за сходно напасти хрватски народ, позивајући се на хладну Неретву, алудирајући на порекло министра Шушњара. Она која представља једну мањину, заштићену максимално у овој држави исијава такву мржњу на свакој теми према хрватском народу - рекао је Пенава.

Расправа о развоју нуклеарне енергије показује да је реч о сложеном питању које захтева одговоран приступ, уважавање струке и укључивање свих релевантних актера, посебно локалних заједница. Ставови које је изнела Драгана Јецков указују на потребу за транспарентношћу, дијалогом и равноправним учешћем грађана у доношењу одлука које могу дугорочно утицати на њихове животе. Управо такав приступ, за који се залаже Самостална демократска српска странка, представља важан допринос изградњи поверења и одговорне енергетске политике у Републици Хрватској.

Маја МИЛАНОВИЋ

ПРАТИТЕ СРПСКЕ МЕДИЈЕ НА ИСТОКУ ХРВАТСКЕ

срби **.HR**
INFORMATIVNI PORTAL

YouTube
@tvprodukcijaZVO

ПОТПИСАН УГОВОР ЗА ИЗГРАДЊУ ШКОЛСКЕ ДВОРАНЕ У НЕГОСЛАВЦИМА

ПОЧЕТАК РАДОВА НА ИЗГРАДЊИ ДВОРАНЕ

Са потписивањем уговора у згради Општине Негославци од стране директора основне школе, пројектанта и извођача радова, почели су уједно и први радови на изградњи школске дворане у Негославцима.

Инвестиција је ово вредна више од 2 милиона и 200 000 евра, а чију је изградњу највећим делом финансирао Српско народно веће и Вуковарско-сремска жупанија која је уједно и оснивач школе. Грађевинци су направили прве почетне радове на изградњи дворане, а иницијатори њене изградње, инвеститори и финансијери имали су прилику да се на лицу места и увере у то.

- Изградњом спортске дворане врло брзо ће бити и проширење самих учионица. Оно што је приоритет жупаније то је да све школе буду у једној смени, да направимо сваком детету у жупанији исте услове за развој, образовање и за учење. Одлична досадашња сарадња Српског народног већа, саме општине и жупаније резултирала је данашњим потписивањем уговора - истакао је жупан Вуковарско-сремске жупаније **Иван Босанчић**.

- Кад смо се данас састали овде у Негославцима начелник је рекао да се на ово чекало 20 година и зато овај пројекат и његова реализација представљају један посебан дан. Све то је резултат добре сарадње државе, жупаније, општине и српске мањинске заједнице где је СНВ

дао свој финансијски допринос - нагласио је председник СНВ-а **Борис Милошевић**.

БОЉИ УСЛОВИ

Земљиште за дворану откупљено је од Српске православне црквене општине Негославци још у ранијем периоду, а цело ово време чекали су се повољни услови за почетак изградње. Сам објекат биће величине 840 квадратних метара од чега ће пола од тога бити спортски терен, а друга половина биће намењена за још једну мању просторију као и пратеће објекте. Дворана ће бити физички спојена са зградом школе, а са завршетком радова она ће уједно бити у потпуности и опремљена.

- Било је ту пуно посла од откупа плаца,

односно земљишта где ћемо правити дворану, преко исходовања грађевинске дозволе до финансирања других ствари. До сада су наши ученици наставу физичког одржавали овде у малом холу школе или на оближњим игралиштима, а ускоро ће се то променити и

имаћемо сасвим друге услове. Школа данас броји 75 ученика распоређених у осам разредних одељења, а сваки разред чини једно одељење, укључујући и одељење предшколе обавезног и редовног програма - каже директор ОШ Негославци **Бранислав Даниловац**.

- Када сам рекао да ће ово бити мултифункционална дворана користимо је и за потребе културе у случају организације неких масовнијих програма и манифестација, а до сада смо у случају неповољних временских услова морали да тражимо нека алтернативна решења у оближњем Вуковару или неким другим местима. Исто је и када је спорт у питању - истиче начелник Општине Негославци **Душан Јецков**.

Први помен школе у Негославцима је из друге половине 18. века, а статус осмогодишње школе има од 1992. године. Настава у овој основној школи у потпуности се одвија на српском језику и писму. До сада ученици нису имали адекватне услове за одржавање наставе физичке културе, поготово у зимском периоду и током неповољних временских прилика. Ти услови биће промењени за 13 месеци колико ће извођачима радова бити потребно да изграде и опреме дворану.

Срђан СЕКУЛИЋ

ПРЕДСТАВНИЦИ ВЕЋА СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ГРАДА ВРБОВСКОГ ПОСЕТИЛИ СРПСКУ ЗАЈЕДНИЦУ У ВУКОВАРУ

ОД ГОРСКОГ КОТАРА ДО ВУКОВАРА

Дуги низ година представници српске заједнице из Горског котара негују пријатељство са вуковарском српском заједницом. Та сарадња огледа се у различитим активностима, пројектима, посетама, а један од резултата била је и симболична садња јабука пре две године на Доброј води код храма Преподобне матере Параскеве у Вуковару. Саднице јабука поклон су Већа српске националне мањине Града Врбовског и управо су тада његови чланови дошли у Вуковар како би ојачали сарадњу и пријатељство са српским народом са истока Хрватске.

- Угостио нас је председник Заједничког већа општина Вуковар и заједно смо обишли овај мали насад, али са временом надам се да ћемо га и повећати, као и развијати нашу сарадњу. Драго нам је да су горанске јабуке живе и здраве, да добро напредују и да су остале као један споменик нашој доброј сарадњи. Важно је да Срби у Републици Хрватској сарађују, посећују се и ми се то трудимо редовно да чинимо - рекао је председник Већа српске националне мањине Града Врбовског **Милан Вукелић**.

Српска заједница у Горском котару најбројнија је на подручју Града Врбовског,

посебно у насељима Моравице и Гомирје. Као духовно средиште и важан део идентитета истиче се Православни манастир у Гомирју, а културни и друштвени живот Срба у овом крају окупља и организује Српско културно друштво „Просвјета“, чији пододбори делују у Моравицама и Гомирју.

- Ми смо врло задовољни са програмима које организујемо, све је више културних програма, имамо одличан фолклор, школу хармонике и интересантне фестивале од којих се издваја Фестивал хармонике у Гомирју, Дани лаванде у Моравицама, Дани Пере Квргића познатог глумца који је родом из Моравица и на то смо врло поносни. Морам да споменем и Веће српске националне мањине Града Врбовског и подршку коју добијамо од наших институција Српског народног већа, Српског демократског форума и Српског културног друштва Просвјета - појашњава Вукелић који је овом приликом нагласио и на којим ће се пројектима највише радити у будућем периоду.

- Пре свега желимо да развијамо наше институције, да их још више професионализирамо, желимо појачати учешће у политици Града Врбовског кроз

наше представнике у Градском већу и такође желимо да наше манифестације постану сталне, самоодрживе и културно-туристичке манифестације које не само да ће имати прилику да представе нашу културу и традицију, него и да привлаче туристе и све људе добре воље који желе да посете наш крај - додао је Вукелић.

Након обиласка јабука и разговора о досадашњој сарадњи, домаћини из Вуковара истакли су значај повезивања српских заједница из различитих делова Хрватске. Нагласили су да овакви сусрети доприносе јачању међусобног поверења, размени искустава и очувању заједничког идентитета.

- Већ дуже времена негујемо нашу сарадњу. Имали смо прилику да обиђемо воћке које су они донели и које смо заједно посадили као симбол наше сарадње и пријатељства. Одлазили смо у Горски котар на Дане лаванде и то су моменти када једни друге подржавамо, јер управо та сарадња доприноси очувању идентитета, културе, али и повезујемо се међусобно - закључио је председник Заједничког већа општина Вуковар **Дејан Дракулић**.

Мила МИЛАНОВИЋ

КАО СВОЈЕВРСНА НАЈАВА ОБЕЛЕЖАВАЊА 200. ГОДИШЊИЦЕ ОСНИВАЊА МАТИЦЕ СРПСКЕ У БЕЛОМ МАНАСТИРУ ЈЕ 5. МАРТА ОДРЖАНО ПРЕДАВАЊЕ О СРПСКИМ СЕОБАМА У ПЕРИОДУ ОД 15. ДО 20. ВЕКА

О српским сеобама окупљеној публици у Етнолошком центру барањске баштине говорио је генерални секретар Матице српске др **Милан Мицић**, који је том приликом истакао да су Срби народ сеоба, народ који су у покрет и сеобу терали ратови, глад и помори разних врста, а интензивне сеобе српског народа започеле су са најездом Турака и оне се нису стишавале све до пред крај 20. века.

- То је пуних 5-6 векова сталног кретања када су се Срби разасрли на разне стране широм Балкана и Подунавља и када су се при том суочили и нашли се на месту где су се сударале цивилизације и културе, на месту где су постојале Османска империја, Хабсбуршка империја, ту је била и Млетачка република. И на том осетљивом простору Балкана и подунавља Срби су гледали да очувају свој идентитет, језик, писмо и све оно што карактерише један народ, али такође да пре свега очувају своју биолошку егзистенцију и да сачувају животе својих породица. Зато су тим сеобама мењали и карактер и од сељака, какви су били у средњем веку, Срби постојали покретни, мобилни и као такви бавили су се највише сточарством. Уз сточарство ишао је и војнички занат и трговина. Тако кроз овај период Срби почињу да буду народ покретан, народ немиран, народ који није више статичан и народ који иде тамо где постоје бољи услови за живот - објашњава Мицић овај феномен.

Иако предавање прати сеобе од 15. до 20. века унутар панонског простора овај

СЕОБЕ КАО НАЧИН ОПСТАНКА

феномен може да се посматра и шире.

- Може да захвати сеобе и ка Русији, и ка Лужној Пољској, ка Италији, па модерније сеобе које су ишле ка Америци, САД-у и Лужној Америци, унутрашње сеобе које су у 20. веку биле последица колонизације које су вршиле обе југословенске државе, затирање српског народа као што је рецимо био Ракоцијев устанак који је посебно погодио Србе у Барањи. Па сеобе деведесетих година које су биле везане за ратове, а имали смо и оне економске сеобе које су трајале од педесетих до краја осамдесетих година када су управо у панонски простор долазили људи из динарских крајева у потрази за послом и тражећи бољи живот и пристојнију егзистенцију. Тако да ми јесмо народ сеоба али, смо ми истовремено и народ дугог трајања - нагласио је Мицић.

Генерални секретар Матице српске искористио је ово предавање да најави дешавања везана уз обележавање 200. годишњице ове најстарије најстарије српске културне

и књижевне установе.

- Обележили смо то у Новом Саду и ово је прилика да најавим да ће обележавање 200 година Матице Српске бити 21. априла у Вуковару, 22. априла у Осијеку и 23. априла у Белом Манастиру. Када је реч о 21. априлу, то је дан рођења Јосифа Миловука из Трпиње, једног од оснивача Матице Српске и то је онда била прилика и повод да кренемо у обележавање ван Новог Сада. И сама Матица Српска је учествовала у сеобама. Основана је у Пешти, а 1864. године се селила, као што је некада и наш народ путовао на север, вођен речним током Дунава, тако су сада матичари књиге и музејски артефакти у лађама силазили на југ и долазили до Новог Сада који управо захваљујући матици Српској постао српска Атина. Значи селили смо се и са нашим народом и ето, некад су се селиле и књиге и дух народа, селила се песма и лирска и епска, а селио се и наш језик - закључио је Мицић.

Предавање о српским сеобама организовали су Веће српске националне мањине Белог Манастира и тамошњи пододбор СКД Просвјета.

Славко БУБАЛО

У ОКВИРУ ТРАДИЦИОНАЛНОГ ОБЕЛЕЖАВАЊА ДАНА ПОСВЕЋЕНОГ СВИМ ЖЕНАМА СВЕТА, У ВУКОВАРУ И ОКОЛНИМ МЕСТИМА, СРПСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ, УДРУЖЕЊА И КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ ПРИПРЕМИЛЕ НИЗ ЛЕПИХ ДОГАЂАЈА И ИЗМЕНАЂЕЊА

ОСМОМАРТОВСКЕ ОДЕ ЗАХВАЛНОСТИ: ДАН ЖЕНА ПРОСЛАВЉЕН КРОЗ МУЗИКУ, ПОЕЗИЈУ И ПОЗОРИШТЕ

Поводом Међународног дана жена, српска заједница у Вуковару и околним местима и ове године организовала је низ културних и друштвених догађаја посвећених улози и значају жена у друштву. Разна удружења, организације и културне установе кроз манифестације су подсетиле на дугогодишњу борбу жена за равноправност, али и на њихов свакодневни допринос породици, заједници и друштву у целини. Овогодишњи осмомартовски програм започео је 6. марта у ресторану Морнар у Вуковару, где су даме уз свечану вечеру уживале у музици и поезији популарних уметника из Београда **Бориса Режака** и **Марка Милошевића**. У одличној атмосфери више од 200 жена певало је, плесало и дружило се, чиме је ово вече постало својеврсни увод у низ догађаја посвећених женама.

Организацију традиционалног окупљања потписују Градска организација СДСС-а и Заједничко веће општина, док је ове године по први пут у реализацији културног дела програма учествовао и вуковарски Српски културни центар.

- Традиционално поводом 8. марта делимо каранфиле на улицама, желећи на тај начин да покажемо захвалност за све оно што жене чине и чему доприносе, не само у политици него и у породици и друштву у целини. Овај програм већ дуги низ година наилази на изузетно добар пријем. Ове године одлучили смо да вечеру и дружење обогатимо концертом Бориса Режака и Марка Милошевића, који су прослави дали један посебан тон. Мислим да је то био одличан потез и верујем да су жене одушевљене - рекао је председник вуковарске Градске организације СДСС-а **Срђан Колар** који је том приликом свим женама честитао 8.март уз поруку да им сви остали дани у години буду испуњени пажњом и љубављу.

Вуковарска публика већ је имала прилику да се пре четири месеца у Српском културном центру упозна са популарним музичко-поетским дуом. Режак и Милошевић тада су били одлично прихваћени од стране публике, а ништа другачије није било ни овога пута, јер се њихове уметничке интерпретације уско везују за теме о којима жене радо говоре, певају и које живе. Њихови наступи, где

год да гостују, наилазе на одличан пријем, а поетско-музичка интерпретација спој је песама о љубави, животу и емоцијама.

- Волим да се шалим и да кажем да је сваки наш наступ 8.март. Жена је највећа инспирација, поготово за поезију јер нема ништа лепше од женске лепоте и душе. Не знам зашто, али чињеница је да жене више воле поезију од мушкараца. Моћ поезије је да се велике ствари кажу са што мање речи, да љубав и емоцију преточимо кроз поезију и стихове. Људи су препознали да је то што радимо искрено и зато толико њих има на нашим наступима. Након четири месеца поново смо у Вуковару и увек нас лепо дочекате и загрлите због чега сам сигуран да се у Вуковару видимо опет - поручио је песник и певач Марко Милошевић.

Српски културни центар значајно доприноси развоју и унапређењу културних садржаја у Вуковару, па је тако успешна сарадња са београдским уметницима, започета крајем прошле године, резултирала њиховим поновним гостовањем.

- Публика је била одушевљена њиховим наступом код нас крајем прошле године. Марко често каже да је његова поезија - поезија живота, јер се свако у њој може препознати и пронаћи део себе. Када се све то споји са музиком и гласом Бориса Режака, добијемо једно прелепо вече пуно емоција. Зато смо одлучили да у сарадњи са ГО СДСС-а и ЗВО-ом нашим дамама поклонимо овакав програм - истакла је директорка Српског културног центра **Јелица Липовац Дудаш**, пожелевши свим женама срећан празник.

Заступница СДСС-а у Хрватском сабору **Драгана Јецков**, позната у заједници и по залагању за женска права и равноправност, поздравила је присутне даме и у уводном делу вечери подсетила на историјски значај Међународног дана жена.

- Овај дан обележавамо захваљујући

храбрим женама које су протестовале 1857. године у Њујорку захтевајући осмочасовно радно време, једнаке плате и бољу здравствену заштиту. Оне су се бориле и за право гласа. Имамо ли данас сва та права? За многа од њих морамо се и даље борити - поручила је Јецков, пожељећи женама успех и снагу, не само 8. марта, већ током целе године.

Целокупну осмомартовску организацију поздравиле су и гошће на прослави.

- Сваке године радо долазимо на прославу у Морнар и изузетно нам прија ово дружење. Ми смо пензионерке и волимо кад се окупимо у весељу и уз музику. Једноставно уживамо сада, иако је пре било много боље јер је било и више људи који су били другачији, много више су били дружељубивији него сада. Пошто више нисмо млади као пре, ово нам исто тако прија и то нам је излет који нам значи јер волимо пажњу - рекла нам је **Јованка Барић**.

- Мислим да је ово јако леп гест од стране организатора. Ово нам значи јер се на овај начин многа лепа познанства склапају и срећу се жене које се међусобно нису дуго виделе, обнављају се пријатељства исто тако. Сматрам да жене данас могу све, односно да су равноправне са мушкарцима. Имамо довољан број жена у политици, привредном сектору и образовању, али жена никада није превише тако да тај број увек може да иде више - поручила је **Милана Марић Чекић**.

ЖЕНАМА ПРИРЕЂЕНЕ БРОЈНЕ ЗАНИМЉИВОСТИ И ИЗЕНАЂЕЊА И У ОСТАЛИМ СРЕДИНАМА

Програми поводом Дана жена одржани су и у другим местима. У Дому културе у Маркушици Српско културно друштво „Просвјета“

пододбор Маркушица, заједно са Културно-уметничким друштвом „Срем“, приредило је свечану забаву. Уз музику, честитке и пријатну атмосферу, мештани су имали прилику да проведу вече у дружењу и разговору.

Веће српске националне мањине Општине Борово дамама је поклонило квалитетну дозу смеха Нушићевом комедијом „Др“, односно представом у режији Весне Станковић у Дому културе у Борову. Како је реч о

нушићевској сатири која је увек популарна и радо прихваћена како код жена, тако и код мушкараца, жене су имале прилику и да свој поклон поделе са својом јачом половином, па се тако овај пут у публици нашао и по неки мушкарац.

Истовремено, на сам 8.март у Дому културе у Пачетину публика је имала прилику да ужива у кабаретској представи „Тражим мужа“, насталој по тексту Душка Радовића, у извођењу глумице Јелице Брестовац. Представу су организовали Српско културно друштво „Просвјета“ пододбор Пачетин и Културно-

уметничко друштво „Бранко Радичевић“. Духовит и препознатљив Радовићев текст, интерпретиран кроз кабаретску форму, изазвао је бројне реакције публике и допринео ведрој атмосфери вечери. Посебност извођења представе треба споменути, с обзиром да је у њој једна глумица интерпретирала седам жена, односно седам различитих личности, седам карактера који трагају за једним - пронаћи и задржати оног правог. Публика је тако кроз хумор имала прилику да пронађе одговоре на многа питања о мушко-женским односима, да се евентуално препознају у одређеним ситуацијама, али и да схвате колико је међусобно уважавање важно.

Подела каранфила у центру Вуковара и Борова годинама је устаљена пракса којом ГО СДСС-а честита свим дамама њихов празник. Како председник организације Срђан Колар истиче, традиција је то дуга више од 20 година и истовремено то је активност којом се одаје пажња свакој пролазници као једнако важном члану друштва. Сваке године у тој организацији ангажовани су бројни активисти СДСС-а којима, како наводе, је задовољство што имају прилику да тај дан виде женски осмех на лицу.

Бројне организоване манифестације поводом Међународног дана жена навестиле су да овај празник није само прилика за поклањање цвећа, пажње и лепих речи, већ и за јачање заједништва, неговање културе и уметности, чиме се уједно истиче немерљив допринос жена у свим сегментима друштвеног живота. Српска заједница у Вуковару у оквиру својих активности је тако потврдила да се традиција, култура и међусобна подршка најбоље чувају и развијају кроз заједништво и креативне програме.

Мирјана ЦВЕТКОВИЋ

ПОВОДОМ 8. МАРТА, МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ЖЕНА, У КИСТАЊАМА ЈЕ ОДРЖАНА ТРИБИНА ПОД НАЗИВОМ „ЗАЈЕДНО СМО ОСНАЖЕНЕ“, ЗАМИШЉЕНА КАО ПРОСТОР РАЗГОВОРА, РАЗМЕНЕ ИСКУСТАВА И МЕЂУСОБНЕ ПОДРШКЕ ЖЕНА ИЗ ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

КАДА СЕ ЖЕНЕ ПОВЕЖУ И МАЛА ЗАЈЕДНИЦА ПОСТАЈЕ СНАЖНИЈА

Иницијативу за овакво окупљање покренуле су четири ентузијастичне жене из заједнице, **Мира Ћук**, **Даниела Бјелановић**, **Мирјана Безбрадица** и **Бранка Ивановић**, које су се удружиле у мали креативно-организациони тим са идејом да кроз тематске трибине и дружења подстакну умрежавање, размену искустава и већу видљивост жена у друштвеном и културном животу свог места. Како је истакнуто на почетку скупа, циљ трибине није био да се говори о идеализованој слици жене, нити да се враћа искључиво на историјске борбе за права, иако је Међународни дан жена који се обележава 8. марта, од стране Уједињених нација препознат као дан борбе за равноправност и солидарност међу женама. Уместо тога, у фокусу је била стварна жена из комшилукa, њена животна прича, искуство и свакодневни изазови.

У главном делу програма учествовало је шест жена различитих генерација, професија и животних улога. Оне су, кроз разговор са публиком, говориле о свом животном путу,

улогама које носе и искуствима која су их обликовала.

- Све су то жене различитих профила, различите старосне доби и образовања, али одважне жене са вером у себе и жељом да буду присутне, да заједничким стварањем донесу једну нову динамику живота и да заједно, кроз локалне иницијативе, мењају живот на боље у својој заједници. Жена у овим крајевима нема довољно изражену улогу у јавном и друштвеном животу, јер се често суочава са многим обавезама и надзором, носећи на својим леђима посао, бригу о домаћинству и бројне друге обавезе. Сматрам да својом енергијом, емпатијом, доследношћу и тактичношћу може много више да уради од мушкараца, али управо су те обавезе допринеле томе да жене нису довољно видљиве у нашој заједници. Донекле су и пасивне, јер често кажу да немају времена. Међутим, верујем да су све жене овде активне, било да су у удружењима, било да су на путу ка својим радним местима. Заиста, и у малој средини дан може бити кратак. Иако

се понекад чини да нема много динамике, онај ко организује свој живот увек је некако има. Али све је ствар одлуке - хоћу ли? Ако хоћу, онда и могу - каже Мира Ћук, једна од иницијаторки и модераторка на овој трибини посвећеној женама.

- Када нешто овако организујете у руралним срединама, малим заједницама, увек је то нешто што је и вама самима потребно и што понекад проистиче из помало себичних разлога. Ако ме питате да ли нам је то потребно, рећи ћу да мислим да нам је то насушно потребно, да смо жељне оваквог дружења у којем причамо неке дубље приче и обрађујемо неке важније теме. То нису они паушални разговори које водимо уз кафу, већ прилика да поделимо неке приче и искуства са којима не желимо да оптерећујемо пријатељицу у свакодневном разговору, него да о њима говоримо онда када нас неко заиста пита - истакла је председница удружења „Вериге“ Даниела Бјелановић.

Разговор је отворио низ питања која се тичу положаја савремене жене: има ли данашња жена више избора и права него раније, али и више одговорности; у којој мери је оптерећују очекивања окружења; да ли је партнерство неопходан ослонац или жена може једнако снажно да делује и изван тих оквира, те како данас изгледа живот жене

у мањој средини. Између традиционалних очекивања и савремених амбиција, жене се често суочавају са бројним улогама и одговорностима: као мајке, супруге, ћерке, али и као професионалне и одговорне особе на пословима које обављају.

- Ја сам имала један проблем када сам се из града доселила овде, у Кистање, у мању средину, пошто потичем из породице у којој су се женска права изузетно поштовала. То је можда мало необично за ове крајеве, али сам одрастала уз неке доминантне жене које су знале да се изборе за своја права. Оно што мислим да данас недостаје јесу, дефинитивно, жене у јавном простору нашег краја. Сигурно их недостаје и у политици, и у медијима, и на неким водећим функцијама и слично, али то је проблем читаве државе, па ми само следимо тај тренд. Оно што је мени лично сметало јесте оно што је и наша гошћа овде, Андријана, која је попадија, рекла - те очи уперене у вас. Ја сам имала осећај да живим под неким рендгеном, да сви прате како се понашам и шта радим. То ми је у почетку ограничавало моју слободу. Онда сам обавила један разговор са својим оцем, дакле не са мајком већ са оцем, који ми је рекао: „Не дозволи да те за педаљ скрате”, и тај његов савет ми је много помогао - кроз свој пример износи Даниела Бјелановић.

Једна од тема била је и породично наслеђе и утицај жена из претходних генерација. Учеснице су подсетиле да су многе мајке и баке, посебно у малим и традиционалним срединама, носиле велики терет живота без много избора и без много речи о томе. Њихова издржљивост, одговорност и брига за породицу оставиле су снажан траг на генерације које долазе. Наше мајке и баке можда нису говориле о снази жене, али су је живеле, чуло се у разговору, уз напомену да је важно препознати шта од тог наслеђа желимо да сачувамо, а шта да надоградимо у времену које доноси нове могућности.

Посебна пажња посвећена је изазовима живота жена у малим срединама. Иако данашње време доноси више могућности за образовање и информисање, стварност често није иста у свим срединама. У мањим местима жене се често налазе између традиционалних очекивања и сопствених амбиција, између питања „шта ће рећи околина” и личних планова и жеља.

НАСЛЕЂЕ СНАГЕ, АЛИ НЕ И ТРПЉЕЊА

- Као што сам и рекла овде, као једна од учесница, та издржљивост која је одликовала наше жене некада јесте нешто што данас треба да понесемо као наслеђе. Оно што не треба да наследимо јесте то трпљење и стално повлачење уназад зарад неког мира у кући, или због оне опаске - шта ће ко рећи и како ће се нешто чути. Жене су, као што сте рекли, мултипрактичне и могу да раде више ствари истовремено. Гледам то и по себи. Ја сам се, неким стицајем животних околности, поново вратила овде након свега што се дешавало и научила сам да нема времена за празан ход. Увек нешто мора да се ради. Наследила сам овце и тиме сам се бавила, а уз то сам радила и све остало, и посао физиотерапеута, и писање, и бригу о родитељима. Дакле, заиста све - истакла је Валентина Берић, једна од учесница осмомартовске трибине у Кистањама, инжењер пољопривреде и списатељица из Варивода.

Очекивања су, како је речено, и даље бројна: да жена буде посвећена мајка, поуздана радница, пожртвована ћерка и увек расположена чланица заједнице. Уз то, могућности за запослење и професионални напредак у малим срединама често су ограничене.

Управо зато је на трибини посебно истакнут значај умрежавања и међусобне подршке међу женама. Учеснице су

нагласиле да у мањој заједници појединац може бити ограничен, али да заједничко деловање може постати покретач позитивних промена.

Према њиховом мишљењу, умрежавање не подразумева само неформална дружења, већ и сарадњу кроз заједничке иницијативе, размену идеја и покретање активности које могу допринети развоју заједнице.

У завршници трибине истакнуто је да један сусрет не може донети одговоре на сва питања, али може бити почетак дијалога и сарадње. Као могући следећи кораци поменути су формирање неформалне мреже жена, покретање културних и хуманитарних иницијатива, као и организовање едукативних радионица и нових тематских трибина.

Организаторке су поручиле да је важно створити више простора за активније учешће жена у друштвеном, културном и економском животу заједнице, јер управо жене које у тим срединама живе, раде и подижу породице представљају један од њених најзначајнијих ресурса. Трибина „Заједно смо оснажене” показала је да разговор о улози жена у заједници не мора да буде велики и свечан да би био важан. Понекад је довољно да се људи окупе, саслушају једни друге и схвате да су многи изазови заједнички. А управо из таквих разговора у малим местима често почињу промене које касније постају видљиве свима. **Васка РАДУЛОВИЋ**

У СРПСКОМ ДОМУ У ВУКОВАРУ 12. МАРТА ОДИГРАНА ЈЕ ПРЕСТАВА „ВЕЧЕРАС СМО САМИ”

ВЕЧЕ ИСПУЊЕНО СМЕХОМ И ДОБРОМ ГЛУМОМ

говорио, свашта причао и анализирао, а пред смрт рекао „сада знам да ништа не знам” како онда обичан човек, било чиме да се бави, може да закључи шта се дешава око нас. То је онда увек нешто између науке и вере. Увек гледам позориште као нешто што ми осећамо у души и онога што нам званични наратив каже, па се тражимо између. Тако да је мој лик стварно у једном вртлогу који га стално врти и он не зна шта му се дешава - каже глумац Семир Гицић.

Представа је у сали изазвала много смеха, али и препознавања у ситуацијама које су на духовит начин приказале свакодневне односе између мушкараца и жена. Задовољство одзивом публике није крила ни председница Удружења жена Негославчанке, која је истакла значај обележавања Међународног дана жена кроз овакве културне садржаје.

- Оно што је специфично за жене јесте да њихова борба траје и данас да бисмо достигле једнака права као и мушкарци, било приликом запослења или слично. Зато смо се ми одлучили да публици поводом Осмог марта поклонимо комедију која заиста у овом тренутку обара све рекорде гледаности у ширем региону - истакла је председница Удружења жена Негославчанке **Биљана Пејић**.

Поменута представа у Српском дому била је једно од првих дешавања којим је ово удружење жена започело своје овогодишње активности, а у плану за наредни период имају организације путовања, излете, представе, концерте и слично.

Маја МИЛАНОВИЋ

Ова представа доноси причу о љубавном животу двоје људи чија се веза темељи на страственој љубави и немилосрдним сукобима. Кроз духовите дијалоге, неочекиване ситуације и препознатљиве тренутке из свакодневице, вуковарска публика је уживала у причи која истовремено забавља и подсећа на сложеност љубавних односа, а тај однос приказали су глумци **Семир Гицић** и **Наташа Аксентијевић**.

- Представа је пуна преварених очекивања, нечега чему се публика не нада и то је била вероватно нека водиља када је Семир Гицић писао овај текст. Све што има везе са стварним животом и оним што живимо увек има добар одзив код публике - рекла је глумица Наташа Аксентијевић.

Удружење жена Негославчанке и Заједничко веће општина Вуковар вуковарској публици поклонило је представу „Вечерас смо сами” поводом Међународног дана жена, а овом приликом глумица Наташа Аксентијевић, у свом стилу, проговорила је и о положају жене у савременом друштву, истичући изазове са којима се жене и данас суочавају.

- Треба да се сетимо прво да Клара Цеткин није урадила никакву добру ствар, осим тога да имамо право да гласамо, што је жену ставило у положај да буде равноправна и да зарађује. Мислим да смо се ту као жене јако прешле, од нас се сада очекује да будемо равноправне тако што саме носимо џакове,

саме уносимо и износимо саксије цвећа на терасу и у двориште, носимо тешко, при томе радимо и нигде нисмо видели ту равноправност да мушкарци код куће пеглају и кувају ручак док ми обављамо физички захтевне послове. Тако да ми се чини да је овај положај жене и оваква равноправност мало погрешан пут - кроз смех појашњава Наташа.

Текст за ову комедију написао је Семир Гицић који у представи тумачи мушки лик у партнерском односу, кроз који се на хумористичан начин приказују свакодневни изазови љубави и брака.

- Моја улога је улога једног неснађеног човека који би да користи мозак, али што га више користи све му је теже. Живимо у времену када мислимо да нам је све јасно, а заправо нам ништа није јасно. Увек се враћам на оно Сократово који је читав живот мудро

ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА СЛИКА СА ПРОШЛОГОДИШЊЕ ЛИКОВНЕ КОЛОНИЈЕ

ПРИКАЗАНИ РАДОВИ 37 УМЕТНИКА

У Просвјетиној галерији „Бранимир Куруцић“ у Вуковару је 12. марта отворена изложба слика насталих на прошлогодишњој ликовној колонији „Боја Вуковара“.

Тим поводом урађен је и каталог слика 37 уметника који су узели учешћа на поменутој колонији.

- Финале нашег рада, односно наших уметника и нас као организатора је управо ова изложба. Ликовна колонија „Боја Вуковара“ одржана је прошле године у првој недељи јуна уз учешће рекордног броја сликара из Републике Србије, Босне и Херцеговине, Хрватске, домаћих сликара и морам да напоменем једног младог сликара који има 12 година, врло талентовано вуковарско дете. Дошли смо у ситуацију када се највише радујемо, а то је када припремимо каталог и опремимо слике и покажемо се публици вуковарској која уме и зна да цени ликовно стваралаштво - истакао је председника Просвјетиног пододбора у Вуковару Миленко Живковић.

Била је то 29. ликовна колонија

тако да ове године следи јубиларна тридесета, а организатори кажу да су већ у поодмаклим припремама када је њена организација у питању.

- Нажалост у таквој смо ситуацији да морамо и да одбијамо учеснике који се сами јављају јер су чули да је код нас лепо, лепо се осећају и могу слободно да раде слике без некаквих захтева - нагласио је организатор.

Изложба је организована у партнерству са Заједничким већем општина Вуковар у Просвјетиној галерији „Бранимир Куруцић“ која се по потреби отвара за грађане.

- Изложба ће ићи и изван града, код свих оних који су заинтересовани да је виде. Углавном су то Просвјетини пододбори као што су Осијек, Градишка, Загреб, некада је то било и Борово, али свакако видећемо какав ће интерес бити за ову колонију - рекао је Живковић и уједно појаснио поступак на који чувају изложене слике.

- Пракса је да ми оно што изложимо и што каталогски обрадимо да је то издвојено из ликовног стваралаштва

одређене године и као такве их трајно запишемо и каталогски обрадимо. Ми сад већ имамо преко двесте слика сортираних по колонијама и годинама, а у сталној поставци имамо изложене 74 слике које су настале у претходном времену када је постојао и Српски културни центар, а касније су тај рад наследили Просвјета и КУД „Слога“.

Испред суорганизатора присутнима се обратио председник Заједничког већа општина Вуковар **Дејан Дракулић** истичући значај континуитета одржавања ликовне колоније и оваквих културних сусрета, с обзиром да се ликовна колонија „Боја Вуковара“ одржава од 1995. године, а од тог периода до данас било је момената када колонија није организована.

- Било је проблема у организацији пре свега финансијске природе поготово у почецима након реинтеграције. У зависности од прилика она је некад била једнодневна или дводневна, а сада смо дошли у прилику да је организујемо у три дана - закључио је Живковић.

С. С.

КУЛТУРНА СЦЕНА ИСТОКА РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ БОГАТИЈА ЈЕ ЗА МЛАДИ ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛ ЛИРА

МЛАДИ И ТРАДИЦИЈА У ИСТОМ ТОНУ - АНСАМБЛ ЛИРА

део нашег културног наслеђа. Српска музика и култура представљају богату ризницу која често остаје недовољно позната чак и људима који потичу из ових крајева. Зато сматрамо да је важно приближити је публици и подсетити колико је вредна и инспиративна.

ЗАЈЕДНИЧКА ЕНЕРГИЈА КОЈА ОЖИВЉАВА ТРАДИЦИЈУ

Пробе одржавају у просторијама Ансамбла народних игара у Вуковару, углавном два пута недељно, у зависности од обавеза чланова. Лирини чланови долазе из различитих професија, међу њима има архитеката, просветних радника, новинара, теолога,

Вокално-инструментални ансамбл Лира окупља младе људе који кроз музику негују и представљају богато културно наслеђе свога краја, а њихов рад усмерен је на очување традиционалних песама и њиховог извођења пред публиком на различитим догађајима и манифестацијама. Ансамбл својим наступима доприноси очувању и видљивости музичке традиције у локалној заједници, подршка публике им свакако не недостаје, а њихова посвећеност очувању традиционалних песама подсећа на чаробни звук лира, инструмента по коме је ансамбл и добио име.

- Назив ансамбла Лира инспирисан је истоименим жичаним инструментом који има снажну симболику у музичкој и духовној традицији. Лира се у историјским и библијским предањима везује и за цара Давида, који је свирао овај инструмент, због чега она носи и једну посебну духовну димензију. Истовремено, у античкој грчкој традицији лира је била повезана са музама уметности и симболизовала је надахнуће, стваралаштво и музикалност. Управо због тога смо одабрали ово име које на леп начин обједињује духовност, уметност и инспирацију, вредности које желимо да негујемо кроз наш рад и музику. Идеја за оснивање вокално-инструменталног ансамбла

Лира настала је спонтано, из заједничке жеље неколико младих људи да се окупе око музике која је дубоко укоренењена у нашој традицији. Као уметнички руководилац ансамбла, имала сам велику жељу да створимо простор у којем ће млади моћи да изразе своју љубав према традиционалној музици, али и да јој приступе на један свеж и савремен начин. Лира данас окупља 15 чланова, углавном младих људи, средњошколаца и оних у двадесетим годинама који долазе из Вуковара и околних места попут Борова, Негославаца и Осијека. Већина чланова има музичко образовање или сценско искуство, али оно што нас пре свега повезује јесте искрена љубав према музици и жеља да допринесемо очувању и представљању богате српске музичке традиције нашег краја - каже уметнички руководилац ансамбла Лира **Јована Сердар**, која се труди да на што креативнији начин приступи традицији.

- Данас је свакако изазов приближити традиционалну музику млађим генерацијама, јер живимо у времену брзих промена и различитих музичких трендова. Ипак, верујемо да традиција може бити веома привлачна када јој се приступи на креативан начин. Наш циљ је управо да спојимо старо и ново, да кроз савремене аранжмане и другачији звук представимо песме које су

студената и особа других занимања, тако да се труде да ускладе термине како би сви могли присуствовати. Пробе су динамичне и креативне, раде на вокалном усклађивању, инструменталним аранжманима и заједничком стварању музике. Оно што их посебно мотивише јесте осећај заједништва и свест да кроз музику чувају део културног идентитета, а управо та заједничка енергија и љубав према песми одржавају ентузијазам међу члановима.

- Иако ансамбл постоји тек кратко време, већ смо имали своје прво представљање публици. Наступили смо 14. фебруара на концерту СКД Просвјета пододбор Вуковар, који је био посвећен обележавању Светог Трифуна. Реакције публике биле су изузетно позитивне, што нам је дало додатни подстицај за будући рад. У наредном периоду планирамо више наступа на простору Вуковара, али имамо и позиве из других места. Већ су договорена два концерта у Болману, а у мају ћемо учествовати на фестивалу у Неготину. Надамо се да ћемо кроз наступе допрети до што шире публике и представити наш рад. Репертоар ансамбла Лира првенствено је заснован на изворној, етно, духовној и традиционалној музици, јер сматрамо да је управо то темељ нашег музичког идентитета. Међутим, не

ограничавамо се искључиво на један жанр. Отворени смо и за истраживање других музичких праваца, па се радо окушавамо и у забавној музици када то контекст и програм дозвољавају. Тако ћемо, на пример, у марту наступити на вечери поезије где ћемо извести неколико познатих ех-Уу балада у нашем аранжману. На тај начин настојимо спојити различите музичке изразе и публици понудити разноврстан и занимљив програм - појашњава Јована.

Ансамбл тренутно делује самостално, али према речима руководства, имају врло добру сарадњу са СКД Просвјетом пододбор Вуковар и Ансамблом народних игара, који им пружају значајну подршку, посебно када је реч о простору за пробе и организацији активности.

- Као млад састав, још увек смо у фази развоја и ослањамо се пре свега на ентузијазам чланова и подршку заједнице. Веома нам значи што публика препознаје наш рад, прате нас на друштвеним мрежама, упућују позитивне коментаре и пружају охрабрење, што нам даје додатну мотивацију да наставимо даље - додаје наша саговорница.

КОРАЦИ КА ПРЕПОЗНАТЉИВОМ МУЗИЧКОМ ИЗРАЗУ

Вокално-инструментални ансамбл Лира већ на почетку свог рада показује

фото: Симеон Сердар

жељу да се развија и шири своје музичко деловање. Иако су тек започели заједнички рад, чланови ансамбла размишљају и о правцима у којима би њихов репертоар могао да се развија у наредном периоду.

- Свакако верујемо да сваки нови почетак носи много прилика. Иако смо ансамбл који постоји тек кратко време, већ смо осетили велику подршку публике и интересовање младих људи који желе да нам се придруже. То нам даје наду да ћемо кроз рад и посвећеност успети

да развијемо препознатљив музички израз. У будућности бисмо волели да се опробамо и у стварању ауторских песама, у којима бисмо опевали наш крај и живот људи који овде живе. На тај начин желимо, не само да чувамо старе песме од заборава, већ и да стварамо нове које ће једног дана постати део наше традиције - каже Јована Сердар.

Традиционална музика одувек је била важан део културног идентитета једног краја, јер кроз песме чува сећања, обичаје и начин живота људи који су ту живели. Управо зато њено неговање има посебан значај, нарочито у срединама у којима се културно наслеђе преноси са генерације на генерацију. Млади ансамбли, попут Лире, показују да интересовање за ову врсту музике и даље постоји и да традиција може да пронађе своје место и међу новим генерацијама. Кроз наступе и заједнички рад они не само да чувају старе песме од заборава, већ их приближавају савременој публици. На тај начин традиционална музика наставља да живи и развија се, задржавајући своју аутентичност, али добијајући и ново значење у данашњем времену. Управо у таквом споју традиције и младалачке енергије лежи њена снага и могућност да траје и у годинама које долазе.

фото: Симеон Сердар

ЛЕТЊА ШКОЛА СРПСКОГ ЈЕЗИКА „САВА МРКАЉ“ И ОВЕ ГОДИНЕ НА РАСПОЛАГАЊУ УЧЕНИЦИМА ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА

„САВА МРКАЉ“ ПОНОВО ОКУПЉА УЧЕНИКЕ НА ВИРУ

Након завршених стандардних ученичких обавеза током школске године, средина јула идеално је време за опуштање и дружење уз активности приликом којих деца уживају, али када обнављају стечено знање, обогаћују искуство и стичу нова сазнања, пријатељства и лепе успомене на крају. Осим што је јулски период идеалан, летња школа ученицима је додатно интересантна јер се програм реализује уз море, тачније на Виру.

Четврта је ово година откако Српско културно друштво „Просвјета“ и Веће српске националне мањине Града Загреба током споменутог периода на Виру организују седмодневни летњи програм намењен основношколским и средњошколским ученицима српске националне мањине.

Организатори посебно истичу циљ који се жели постићи реализацијом ове јулске наставе. Програм је тако конципиран у намери да код младих нада подстакне и продуби свест о националном и културном идентитету, а усавршавање знања матерњег језика савршен је начин да се таква намера и оствари. С тим у вези овде се тако ставља акценат на подстицање њиховог интереса за нова сазнања о богатству културе сопственог народа. Осим наведеног, овакав облик организованог боравка ученицима омогућује нова пријатељства, нова искуства обогаћена и проширена сазнањима

о земљи својих предака. Такође, ученицима који су већ имали прилику да, као основци, учествују у раду летње школе, сада би овај програм могли да искористе за проширивање постојећих и стицање додатних знања о српском језику и култури примерених њиховом узрасту. Програм је осмишљен тако да је цели дан испуњен активностима, с тим да се настава одвија уз гостујуће предаваче, свакодневне спортске активности и у виду радионица с наставницима у пратњи. У оквиру летњег седмодневног програма такође је, као претходних година, планирана и ове године, занимљива теренска настава.

Како је наведено, летња школа за средњошколце је намењена ученицима који похађају 1, 2. или 3. разред средње школе, а који нису укључени у редован програм школовања за српску националну мањину, односно који не похађају наставу по моделу А, Б и Ц. Исто тако, у програм летње школе могу да се пријаве ученици средњих школа који до завршетка програма неће напуни 18 година.

Слична правила важе и за ученике основних школа. Предност приликом пријаве имају ученици четвртог, петог и шестог разреда који долазе из средина у којима није организован ниједан облик наставе намењен српској националној мањини (моделу

А, Б или Ц - српски језик и култура). Један од важних услова за учешће јесте и примерено владање, односно ученици морају завршити школску годину са закљученим примерним владањем.

Организатори истичу да је учесницима обезбеђен комплетан боравак током трајања програма. Ученицима су осигурани смештај, три obroka и ужина дневно, као и стручна пратња наставника и водитеља програма. Трошкове боравка, организације програма, пратиоца групе и групног превоза носе Српско културно друштво Просвјета и Веће српске националне мањине Града Загреба, док трошкове путовања од места становања до Загреба и назад носе родитељи ученика.

Летња школа српског језика „Сава Мркаљ“ тако представља јединствену прилику за младе да део летњег распуста проведу у инспиративном окружењу, стичу нова знања, развијају пријатељства и боље упознају језик и културу свог народа. Спој едукације, дружења и боравка на мору чини овај програм посебним искуством које ученици памте још дуго након завршетка распуста.

За све додатне информације, заинтересовани за пријаву на Летњу школу могу се обратити на адресу електронске поште образовање@скд-просвјета.хр

Мирјана ЦВЕТКОВИЋ

НАКОН ДВА УСПЕШНО РЕАЛИЗОВАНА ЛЕТЊА КАМПА, ПРОЈЕКАТ „ПИЛИПЕНДА КАМПУЈЕ” НАСТАВЉА СЕ И ОВЕ ГОДИНЕ. СРПСКИ ДЕМОКРАТСКИ ФОРУМ, ПОДРУЖНИЦА ЗА ЛИКУ И ДАЛМАЦИЈУ, У САРАДЊИ СА МИТРОПОЛИЈОМ ДАЛМАТИНСКОМ, ОРГАНИЗУЈЕ ТРЕЋИ ПО РЕДУ ЛЕТЊИ КАМП НАМЕЊЕН СРЕДЊОШКОЛЦИМА ИЗ РАЗЛИЧИТИХ КРАЈЕВА ХРВАТСКЕ

„ПИЛИПЕНДА КАМПУЈЕ” - СУСРЕТ МЛАДИХ, ПРИРОДЕ И НАСЛЕЂА ДАЛМАЦИЈЕ

Камп ће се одржати од 13. до 19. јула 2026. године, у простору Манастира Крка, у срцу далматинског залеђа. Програм је намењен деци средњошколског узраста, а право пријаве имају млади из различитих делова Хрватске. Током седмодневног боравка учесници ће имати прилику да учествују у разноврсним едукативним, спортским и креативним активностима, радионицама и излетима. Програм обухвата упознавање са православним манастирима и културном баштином Далмације, природним знаменитостима и Јадранском обалом, као и са локалним обичајима, говором и кухињом овог краја. Посебан део програма посвећен је и основама боравка у природи, сналажењу на терену и развоју тимског духа међу учесницима. Учесће у кампу је у потпуности бесплатно и обухвата смештај, исхрану, превоз и све програмске активности, уз сталну бригу ментора, водитеља и волонтера који прате рад са децом током целог боравка. Пријаве су отворене у периоду од 12. до 22. марта 2026. године, а врше се попуњавањем пријавног обрасца који је доступан на интернет страницама организатора.

Камп „Пилипенда” носи име по чувеној приповеци Симе Матавуља, у којој је на снажан и једноставан начин описан живот далматинских Срба. Управо зато овај пројекат има за циљ да младим генерацијама приближи простор, културу и историју краја који је Матавуљ својим делима трајно забележио.

ИСКУСТВО ПРЕТХОДНИХ КАМПОВА

Претходно издање кампа одржано је од 21. до 27. јула 2025. године на подручју Манастира Крка и шире околине. Била је то друга година заредом у којој је реализован овај едукативно-васпитни програм намењен деци и младима, са циљем подстицања личног развоја, међусобног упознавања и боравка у природи, као и упознавања културног и верског

наслеђа Срба далматинске загоре.

У оквиру радионица боравка у природи учесници су се упознали са основама камповања, прве помоћи и сналажења у потенцијално опасним ситуацијама. Посебна пажња посвећена је упознавању биљног и животињског света крашког подручја, као и значају заштите природе и животне средине. Креативне радионице обухватале су ликовне, фотографске, калиграфске и циркуске активности, кроз које су деца имала прилику да развијају своје стваралачке способности и израз. Културно-едукативни део програма био је посвећен упознавању манастирске баштине и историје овог подручја, као и интерактивној обради приповетке „Пилипенда”, по којој камп носи име. Спортско-рекреативни програм укључивао је малу школу пливања, далматинску дечју олимпијаду, као и оријентациону игру „Нађи Пиргу”. Завршница кампа била је заједничка манифестација „Јелина травежа”, коју су учесници сами осмишљавали и реализовали, показујући креативност, одговорност и тимски дух.

МАНАСТИР КРКА КАО МЕСТО УЧЕЊА И СУСРЕТА

Камп је био смештен у просторијама Богословије Манастира Крка, где су боравили сви учесници и чланови организационог тима. О

деци је током целог боравка бринуо тим од више од 30 сарадника, ментора и волонтера. Верски део програма подразумевао је упознавање са монашким животом, присуствовање литургији и јутарњој молитви, као и разговоре о историји Манастира Крка и духовном наслеђу овог простора. Поред активности у манастиру, учесници су посетили Национални парк Крка, град Шибеник, плажу Соларис и природне лепоте реке Зрмање. У програму је учествовало 40 деце узраста од 12 до 17 година из различитих делова Хрватске, укључујући Лику, Кордун, Банију и Истру.

ЗНАЧАЈ ПРОЈЕКТА

Резултати досадашњих кампова видљиви су у развоју социјалних и комуникационих вештина младих, јачању тимског рада, самосталности и одговорности. Учесници су кроз заједничке активности и боравак у природи стекли нова знања и пријатељства, али и прилику да се ближе упознају са културном и духовном баштином простора у коме су боравили. Управо због тога „Пилипенда кампује” није само летњи камп, већ и прилика да се нове генерације упознају са природом, наслеђем и људима Далмације - на месту где се учење, дружење и искуство живота у заједници природно преплићу.

Васка РАДУЛОВИЋ

ПИСАЦ КОЈИ ЈЕ ОВЕКОВЕЧИО ДАЛМАЦИЈУ, А НЕСТАО ИЗ ЊЕНОГ СЕЋАЊА

СИМО МАТАВУЉ - ПИСАЦ БЕЗ ТРАГА У РОДНОМ ГРАДУ

У Шибенику, граду у коме је рођен један од најзначајнијих српских књижевника с краја XIX и почетка XX века, данас готово да нема ничега што би подсећало на Симу Матавуља. Време, ратна дешавања, политичке промене и заборав учинили су да се трагови његовог постојања у родном граду наменски и трајно изгубе. Његова родна кућа у шибенској четврти Варош, некада познатој по тежацима и радничкој класи, данас је у рушевном стању. Иако је постојала иницијатива митрополита далматинског Никодима да Митрополија далматинска откупи кућу и сачува је као културно сећање на великог писца, та понуда није прихваћена. Кућа је на крају ипак продата другом, приватном власнику. На кући је некада стајала камена плоча која је сведочила о Матавуљевом рођењу. Данас је и она нестала, као и сећање које је требало да сачува.

Сличну судбину доживела је и биста Симе Матавуља, рад шибенског вајара Грге Антунца, која је некада стајала испред Основне школе „Симо Матавуљ” у Шибенику. Почетком

деведесетих година прошлог века, у атмосфери националних тензија и политичких промена, биста је преко ноћи уклоњена. Истовремено је и школа која је носила његово име преименована у Основну школу „Фауст Вранчић”. Деценијама се није знало где је биста мистериозно нестала. Тек почетком 2024. године испоставило се да је сачувана. Појавила се у Музеју града Шибеника током изложбе радова вајара Грге Антунца, одржане у децембру 2023. године. На крају је утврђено да се биста све време налазила у самој школи испред које је некада стајала. Ипак, у јавном простору града више нема споменика, плоче или установе која би носила име писца који је Шибенику дао трајно место у књижевности.

ДЕТИЊСТВО И ОБРАЗОВАЊЕ

Симо Матавуљ рођен је у Шибенику 12. септембра 1852. године, у старој српској трговачкој породици. Био је једно од петоро деце шибенског трговца Стевана Матавуља и Симеуне Матавуљ, рођене Трива. Основну школу

и нижу гимназију завршио је у родном граду, учећи на италијанском и српском језику. Сам Шибеник касније је описивао као место које је имало „много чега сувишног и несавременог”, али и много тога „што годи песничкој ћуди”. После очеве смрти одлази код свог стрица Серафима, тадашњег игумана манастира Крупе, где је четири године провео припремајући се за монашки живот. Ипак, временом губи вољу за калуђерством и напушта манастир. Одлази у Задар где 1871. године завршава учитељску школу.

УЧИТЕЉ, ДОБРОВОЉАЦ И ПУТНИК КРОЗ ЈУЖНЕ КРАЈЕВЕ

По завршетку школовања Матавуљ почиње да ради као учитељ у селима северне Далмације, у Ђеврскама и Исламу Грчком. У том периоду дружи се са угледним Илијом Јанковићем, дедом каснијег књижевника Владана Деснице. Своје прве књижевне радове објављује у задарском „Народном листу”. Године 1874. одлази у Херцег Нови где постаје учитељ италијанског језика у Поморској школи. Ту остаје седам година. У време Невесињског устанка 1875. године био је добровољац у чети Миће Љубибратића, а потом и добровољац - болничар у руској болници у Никшићу. Због учешћа у другом Бокелском устанку аустријске власти га протерују на Цетиње. У Црној Гори наставља рад као гимназијски наставник, уредник службених новина и надзорник основних школа. Од 1883. до 1888. године био је учитељ црногорском престолонаследнику Данилу.

КЊИЖЕВНИ РАД И СТВАРАЛАЧКО САЗРЕВАЊЕ

Матавуљ у новинама на Цетињу 1885. године почиње у наставцима да објављује свој роман „Ускок”. У Србију прелази 1887. године. Најпре живи у Зајечару, а затим у Београду где ради као гимназијски наставник и чиновник пресбирора. Још једном се враћа у Црну Гору како би био учитељ кнежевима Данилу и Мирку, али се убрзо поново настављује у Србији. Године 1899. трајно се сели у Београд

где постаје наставник ниже гимназије. Сви крајеви у којима је живео, Далмација, Црна Гора и Београд, нашли су своје место у његовом књижевном делу. Написао је око стотину приповедака и новела, два романа, неколико мемоарских и путописних списа, две драме, велики број књижевних огледа и бројне преводне са француског и италијанског језика. Међу његовим преводима налазе се дела Ги де Мопасана, Емила Золе, Молијера и Ежена Вогијеа. Иако је као приповедач почео релативно касно, готово у тридесетој години живота, оставио је изузетно обимно и значајно дело.

ПРИПОВЕДАЧ НАРОДНОГ ЈЕЗИКА

У почетној фази Матавуљевог стваралаштва снажан је утицај фолклора. Матавуљ је био изванредан усмени приповедач. Својим духовитим, често шaljивим и понекад помало пикантним причама умео је да забавља друштво. У својим успоменама често је говорио да му је мајка, „разборита и жива жена”, подарила вољу за приповедањем и „фабуловањем”. Живећи дуго у крајевима где се сачувао изворни народни језик, стекао је, како је сам говорио, „необично познавање народне фразеологије и обиље синонима”.

Критичност према сопственом раду и изразита самодисциплина издвајале су га међу писцима његовог времена. Стално је преиспитивао своје текстове, враћао им се и прерађивао их. Недостатке свог уског школовања надокнадио је личним усавршавањем.

Роман „Ускок” постоји у три верзије, док је роман „Бакоња фра Брне” објављен у две.

„ПИЛИПЕНДА” И ДАЛМАТИНСКЕ ПРИЧЕ

Међу најзначајнијим делима његовог опуса издвајају се четири далматинске приповетке: „Поварета”, „Пилипенда”, „Ошкопац и Била” и „Нашљедство”. Посебно место заузима приповетка „Пилипенда”, једно од најпознатијих Матавуљевих дела. Она говори о сиромашном српском православном сељаку Пилипу Баклини из села Кричке у Петровом пољу. Радња је смештена у време када је у том крају почело унијаћење Срба. Зима је тешка, летина је била слаба и глад је завладала селом. Власт дели жито: католици га добијају на почек, док православци могу да га добију само ако

пређу у унијатску веру. Пилипенда одбија да се одрекне своје вере, иако живи у великој беди са женом Јелом, старим магарцем Куријелом и неколико кокошака. На наговоре да пређе у унију одговара чувеним речима: „Ја се уздам у мога српскога Риста! Ако ће ми помоћи - хвала му, ако неће- и онда му хвала.” Ова приповетка постала је снажан симбол истрајности и духовног достојанства обичног човека.

УГЛЕД У СВОМ ВРЕМЕНУ

Матавуљ је у своје време био један од најобразованијих српских писаца. Добро је познавао европску књижевност, историју и филозофију, а на његово стваралаштво посебно су утицали француски и италијански реалисти, нарочито Мопасан. Почетком ХХ века запослио се у Министарству спољних послова Краљевине Србије. Био је председник Удружења књижевника, а 1904. године изабран је за редовног члана Српске краљевске академије. Преминуо је у Београду 20. фебруара 1908. године.

КАКО ЈЕ ШИБЕНИК НЕКАДА ЖАЛИО СВОГ ПИСЦА

Поводом годишњице његове смрти, председник Српског народног већа **Борис Милошевић** у својој објави подсетио је како је Симо Матавуљ некада био доживљаван у родном граду. Милошевић у том осврту подсећа да је Матавуљ био човек који је живео између различитих културних и политичких простора - Далматинац и Шибенчанин, писац српског језика који је био подједнако признат и у српској и у хрватској књижевности. Подсећа и да је Матавуљ био део европског културног круга свог времена, да је познавао водеће европске писце и да је пријатељевао са Лазом Костићем. У објави Милошевић истиче да је довољно завирити у шибенске новине из 1908. године како би се видело колико је његова смрт тада погодила град. Ти текстови нису били пуко новинарско извештавање, већ искрен израз жалости.

Лист „Кремењак”, гласник Хрватске пучке напредне странке за Крајину, објавио је речи које звуче као ламент: „Куда си ми одлетио, мој соколе, од дивнога јата твога!” Новинари су бележили да „сваки прави Шибенчанин” тугује за Симом, за пријатељем, домороцем и

суграђанином. И лист „Хрватска ријеч”, прве шибенске новине и гласило праваша, писао је да „хрватска и српска књижевност губе у њему марног, плодног и савесног радника, а Шибеник једног од својих синова којим се пред светом поносио”. Милошевић у својој објави подсећа и да су тада шибенска друштва, укључујући Сокол и Хрватску читаоницу, спустила заставе на пола копља. То је био знак да је град изгубио човека којим се искрено поносио.

ПИСАЦ КОЈИ ЈЕ ШИБЕНИКУ ПОДАРИО БЕСМРТНОСТ

Симо Матавуљ био је човек свог времена и свог простора - Далматинац, Шибенчанин, европски образован интелектуалац и један од најзначајнијих српских реалиста. Писао је о животу људи из крајева у којима је живео, о далматинским селима, приморским градовима, црногорским планинама и београдским улицама.

Матавуљ је у својим приповеткама и романима оставио верно сведочанство о животу далматинских Срба, о њиховом свакодневном труду, сиромаштву, достојанству, вери и истрајности. Његове приче нису само књижевна дела; оне су и документ једног времена и једног простора. У њима су сачувани говор, навике, односи међу људима и дух средине у којој су ти људи живели.

Зато његово дело има вредност која превазилази оквири једног града или једне државе. Сећање на Симу Матавуља припада читавом српском културном простору, где год његови читаоци живели. Оно не зависи, и не треба да зависи, од тога да ли у родном граду постоји плоча, споменик или школа која носи његово име. Његове приповетке остају као трајан запис о животу људи и крајева које је описивао. Управо у томе лежи њихова посебна вредност, у способности да једно време и један свет сачувају од заборавља. Матавуљеве странице подсећају да се идентитет једног народа не гради само великим историјским догађајима, већ и причама о обичним људима, њиховом раду, борбама и надама. Зато његово дело није само део књижевне историје, већ и део културног памћења. И управо зато годишњица његове смрти остаје прилика да се изнова подсетимо писца који је свом народу и књижевности оставио трајан траг.

Васка РАДУЛОВИЋ

ВУКОВАРСКЕ ПРИЧЕ (4)

НАМА - ПРВИ ВУКОВАРСКИ ШОПИНГ МОЛ (2)

Вуковарска „НаМа“ била је место у ком је човек могао да пронађе све што му треба, што би народ рекао, „од игле до локомотиве“. Било је то заиста репрезентативно и лепо уређено место у самом центру града на мало повишеном простору са властитим паркиралиштем и модерном расветом.

Изградња „НаМе“ у Вуковару започела је почетком 1978. године на основу пројектне документације коју су 1977. израдили стручњаци „Инжењеринг-пројекта“ из Загреба. Главни пројектант био је дипл. инж. архитектуре Бранко Велнић. Грађена је у стилу тзв. „неорегионализма“, који карактеришу богато рашчлањени тамносмеђи кровови и честа употреба жуте фасадне опеке.⁽¹⁾ Стил је зачет 1972. према победничком решењу за пројект Спомен-дома бораца и омладине Југославије у Кумровцу архитеката Берислава Шербетића и Ивана Филипчића који су за то решење 1974. Године добили и награду Владимир Назор.

Камен темељац вуковарске „НаМе“ постављен је 24. новембра 1977. године, а тачно годину дана касније, односно 25. новембра 1978. робна кућа „Дунав“ примила је прве купце. Изграђена је у непосредној близини данашњег хотела „Лав“, тада продавнице намештаја, на површини од 8000 квадратних метара од чега је половина отпадала на продајни простор. Изградњу је извела загребачка

„Новоградња“ са својим кооперантима „Четковић“, „Гријање“ и „Металоградња“ из Загреба, „Кристал“ из Бања Луке, „Камен“ из Пазина и „Изолација“ из Београда. Надзор је

био поверен вуковарском „Грађевинару“, а опремање су извршили „Соко“ из Мостара те „Раде Кончар“ и „Интерпублик“ из Загреба.

Потрошачи су у новој робној кући могли да бирају разноврсну робу која се састојала од скоро 60 000 артикала по чему је спадала у ред најуређенијих и најбогатијих робних кућа на ширем простору.

„У склопу свечаности посвећених Дану Републике, у Вуковару је на пригодан начин предана на употребу нова робна кућа под називом „Дунав“ као ООУР(2) загребачких НАМА. У какву је „обитељ“ ушла вуковарска Робна кућа „Дунав“ најбоље показује податак да у склопу ОУР „НАМЕ“ дјелују четири радне организације, 22 основне организације удруженог рада и шест радних јединица са приближно 6.000 запослених радника и реализацијом робе у вриједности 6,5 милијарди динара за ову годину.“⁽³⁾ - писале су Вуковарске Новине.

Идеја да се у Вуковару изгради велики трговачки центар била је резултат недовољне снабдевености овог краја широким асортманом робе што је представљало велики проблем за целу општину, а посебно за град Вуковар. Потрошачи су били приморани да све што нису могли да нађу у Вуковару траже у Осијеку,

Новом Саду и другим већим центрима. Сем потешкоћа за потрошаче долазило је и до великог одлива средстава општине која су у виду пореза на промет одлазила у друге центре. У реализацији ове идеје значајну подршку дале су тадашње друштвено-политичке организације у општини и удружени рад, посебно СОУР(4) ПИК „Вуковар“, ООУР „Ратарство“ и Комерцијална банка који су удружили средства са носиоцима инвестиција ОУР(5) Робна кућа „Кватерников трг“, Радне организације „НАМА“ Робне куће Загреб и Загребачке банке.

Вуковарска „НаМа“ била је организована у пет радних јединица и то четири јединице малопродаје са самоуслугом и радна јединица заједничких послова са садржајем робе какву су тада имале и остале робне куће загребачких „НаМа“. У приземљу је била самопослуга, затим парфимерија, обућа и кожна галантерија у оквиру које је била и експрес поправка обуће, затим продаја посуђа, прибора за јело, галантерије, пластике, стакла, кристала, керамике и порцулана, продавница школског прибора, штампе и сувенира, трафика и продавница грамофонских плоча (касније је пресељена на први спрат).

На првом спрату до кога су водиле покретне степенице била је смештена конфекција, трикотажа, метражна роба, завесе, вуна, пешкири, радиле су и две кројачице за пружање кројачких услуга на конфекцијској роби и на шивењу завеса. Ту је била и јединица за продају разног веша, чарапа и остале

сличне робе, као и спортска и камп опрема, опрема за лов и риболов, фотоапарати, фотоматеријал и играчке. Спрат више била је техника, намештај, санитарије, електро и водоводне инсталације и светиљке. Ту је била и бела техника, музички инструменти, жељезар, култиватори, ауто делови и опрема, ауто козметика, боје и лакови.

Поред свега тога робна кућа имала је властито одељење за чишћење и одржавање, администрацију, декорацију и аранжирање, транспорт као и раднички ресторан који је свакодневно припремао топле оброке за раднике.

У први мах у вуковарској „НаМи“ радило је 123 радника, а већ идуће године тај број је порастао на 150 запослених. За квалитет асортимана и разноликост робе бринуло је приближно 1000 добављача из целе земље и из иностранства.

ОД ИГЛЕ ДО ЛОКОМОТИВЕ

Вуковарска „НаМа“ била је место у ком је човек могао да пронађе све што му треба, што би народ рекао, „од игле до локомотиве“. Било је то заиста репрезентативно и лепо уређено место у самом центру града на мало повишеном простору са властитим паркиралиштем и модерном расветом. Током целог дана, од 7 сати ујутро до 20 навече била је препуна људи, а нарочито је била атрактивна за младе који су овде

могли да купе најновије грамофонске плоче домаћих и страних извођача, музичке уређаје и инструменте, те квалитетну спортску опрему за готово све спортове. Посебно занимљиво изведени и укусно уређени били су бројни излози који су се налазили с предњег и десног бочног дела зграде. Били су заиста необични и личили су на огромне ТВ екране и у сваком од њих били су изложени артикли који су представљали неко од продајних одељења.

„НаМа“ је у рату тешко страдала, али је о. Објекат споља и није био толико оштећен али је зато унутрашњост потпуно изгорела и временом је зграда постала место за одлагање смећа и највећи вуковарски јавни нужник из кога је неподношљиво заударало. Тако је остала све до почетка друге деценије овог века, а онда су почеле приче о њеној обнови. „НаМу“ је 2006. године најпре купио сплитски предузетник и политичар Жељко Керум и одмах најавио вишенаменску грађевину по угледу на његов познати сплитски Џокер, у стаклу и с ротирајућом куполом те подземном гаражом. Ипак, од тога ни након четири године није било ништа, а тада је девастирана зграда продана винковачкој фирми Еурко д.д, за 10 милиона куна. Нови власник је одмах најавио чишћење и рушење те изградњу нове робне куће, али је простор само очишћен.

Напослетку је на месту некадашње робне куће изграђена потпуно нова грађевина исте намене, али и са неким додатним садржајима попут модерне кино сале, односно Синестара. Вуковар је тако добио замену за стару робну кућу, али то је већ нека друга прича.

Крај четврте приче

Референце:

(1) Branko Nadilo, „Rekonstrukcija i dogradnja zgrade Name u Vukovaru: Od gradskog rugla do Cinestar kina“, Грађевинар: часопис за зnanstvene i стручне radove te ostale priloge iz грађевинарства, sv. 65, br. 6, Zagreb, srpanj 2013., str. 565.

(2) ООУР - Основна организација удруженог рада.

(3) Робна кућа Дунав, понос нашег града, Вуковарске Новине, 9. децембра. 1978, бр. 41, стр. 3.

(4) СОУР - Сложена организација удруженог рада.

(5) ОУР - Организација удруженог рада.

ФУДБАЛСКИ КЛУБ ЧЕЛИК ИЗ ГАБОША ОЧЕКУЈЕ ОДБРАНА ПРВОГ МЕСТА НАКОН ЈЕСЕНСКОГ ДЕЛА ПРВЕНСТВА

ПОГЛЕД УСМЕРЕН ПРЕМА ДРУГОЈ ЛИГИ

Фудбалери Челика из Габоса такмиче се у Трећој жупанијској лиги група Винковци где су у првом делу првенства у конкуренцији од десет клубова заузели прво место.

Други део првенства у овој лиги почиње прве недеље у априлу, а екипа Челика на свом терену дочекаће првог пратиоца екипу Маринаца од које тренутно има више само један бод. Биће ово идеална прилика да се тај бодовни салдо повећа и сигурније крене у остатак првенства ка првом месту на које се у овом месту и клубу чека 20 година.

- Наравно да нам је циљ да освојимо прво место. Након одржане годишње скупштине став управе клуба и играча је да наставимо тамо где смо стали у јесенском делу првенства. Биће врло тешко јер колико нам је познато екипе које су нам конкуренти су се појачале. Међутим, нама је играчки кадар остао исти с тим да смо довели још два играча и играћемо коло по коло па како буде - истакао је тренер и члан управе клуба **Анђелко Гашпаровић**.

Иако се ради о клубу из мале средине Челик је једна од ретких екипа која у својим редовима има више домаћих играча него оних из других места.

- Као клуб можемо да будемо поносни на то да наша екипа има двадесетак играча у погону, од тога имамо 12 играча који су из села што је за једно место од 300 становника стварно један завидан број. Углавном се ради о играчима који су раније играли у вишим ранговима, а сад су се вратили назад у свој

клуб. Такође, имамо неколико играча из других места који су код нас увек добродошли и одлично су примљени. Атмосфера је одлична па се надам да ће такав бити и резултат на крају сезоне - наглашава тренер Челика.

Припремне утакмице фудбалери Челика су почели почетком марта, месец дана пре почетка првенства.

- У припремном периоду до сада смо одиграли две утакмице са нашим спортским пријатељима из Маркушице и Пачетина. Сам почетак је обележио велики број изостанака, стално нам неко фали иако сам задовољан са тим утакмицама, али никако да будемо комплетни, међутим то је генерално проблем аматерског фудбала - каже Гашпаровић.

УРЕЂЕНЕ КЛУПСКЕ ПРОСТОРИЈЕ

Поред консолидације екипе у последње време ради се и на уређењу самог стадиона па су тако у протеклом периоду одрађени и радови пре свега на уређењу просторија

који су финансирани од стране Општине Маркушица.

- У задњих годину и нешто више дана успели смо да поправимо услове на нашем игралишту. Уређене су свлачионе и то је сад објекат у којем се не би осрамотили и да угостимо неку прволигашку екипу. Ради се ограда око игралишта, а прошле године урађена је половина радова. Што се самог игралишта тиче ту имамо неких проблема око уређења, али и ту ћемо предузети неке мере како бисмо га уредили и довели и добро стање.

За фудбал у Габосу влада добар интерес, утакмице су посећене, а рад клуба се помаже и од стране појединих мештана који су пре свега и ангажовани у самом клубу.

- Габос је мало место и немамо ништа друго сем фудбалског клуба и ловачког друштва тако да недељом када су утакмице овде зна да буде и до 100 људи на утакмици. Када се играју дерби утакмице зна да буде и више. Саму управу чине људи из села на челу са председником који носи и рад клуба **Илијом Војновићем** - закључио је Гашпаровић.

Фудбал у Габосу игра се од 1928. године када је у овом месту основан клуб који ће понети име Моша по тадашњем легендарном играчу Благоју Моши Марјановићу. Током Другог светског рата клуб је добио име Челик које носи и данас. Клубске боје су црно-беле, а највеће успехе клуб је остварио осамдесетих година прошлог века када је у два наврата био првак Групне лиге Винковци те наступао у винковачком Подсавезу, те у сезони 2005/06. када је освојио прво место у Трећој жупанијској лиги група Винковци.

Срђан СЕКУЛИЋ

ИМПРЕСУМ

ЛИСТ ЗАЈЕДНИЧКОГ ВЕЋА ОПШТИНА - ВУКОВАР
ИЗВОР

Број: 393

Бесплатно издање

ГОДИНА XX

Вуковар, 18. март 2026.

Издавач:

Заједничко веће општина, Вуковар

За издавача:

Дејан Дракулић, председник ЗВО-а

Главни уредник:

Јадранка Јаћимовић

Редакција:

Вуковар:

Славко Бубало, Срђан Секулић, Маја Милановић,
Мирјана Цветковић;

Книн:

Васка Радловић

Фотографија: Редакција

Графичка припрема:

Марко Кртинић

Штампа:

Глас Славоније д.д. Осиек
Улица Хрватске Републике 20

Адреса редакције:

Еугена Кватерника 1, Вуковар
Тел: 032/416-667
Факс: 032/422-755

Имејл: mediji@zvo.hr

Веб: www.zvo.hr

Излази сваких 14 дана

Тираж: 7000

Насловна страна: ПОЧЕЛА ИЗГРАДЊА
ШКОЛСКЕ ДВОРАНЕ У НЕГОСЛАВЦИМА

Лист суфинансирају:

Савет за националне мањине Владе
Републике Хрватске

ВЕЛИКАНИ СРПСКОГ СПОРТА (14)

ДРАГОМИР Т. НИКОЛАЈЕВИЋ (1873-1939)

Артиљеријски пуковник Драгомир Т. Николајевић био је један од пионира бокса и мачевања у Србији и потоњој Краљевини Југославији. Рођен је 19. октобра 1873. у Београду где је 1894. завршио Нижу школу Војне академије као питомац 24. класе. Током школовања показао је велико интересовање за војно физичко вежбање. Посебно је био успешан у борењу и мачевању, па је 1900. године препоручен за наставника гимнастике и борења на Војној академији. Када је Белгијанац Шарл Дусе 1900. године у Београду покренуо Официрску школу борења, Драгомир Николајевић био је његов најбољи ученик.

Како би изучио физичку културу 1902. године је, као државни питомац, упућен у Париз у једну од најбољих школа спорта у Европи и центар европске спортске педагогије. У француској војној школи за физичко васпитање Жоанвил ле Пон Николајевић је први пут видео француски бокс (савате), који комбинује ударце рукама и ногама. У исто време упознао је и Енглески бокс, који је у то време већ постајао модеран спорт у западној Европи. За младог српског официра то је било право откриће. Увидео је да ове дисциплине имају огромну вредност не само за спорт, већ и за физичку обуку војника. После повратка са школовања 1905. године Николајевић је у Београду организовао прве курсеве бокса и саватеа. Они су у почетку били намењени само официрима и војницима, али су убрзо привукли и пажњу грађанства. Тако је настала прва школа бокса у Србији.

У времену када су многи борилачке спортове сматрали грубим или непотребним, Николајевић је инсистирао на њиховом педагошком и здравственом значају. Говорио је да бокс развија дисциплину, брзину и самоконтролу, док савате побољшава координацију и снагу ногу. Његови ученици касније су ширили ове спортове у разним гимнастичким и соколским друштвима широм земље.

Поред бокса и саватеа, Николајевић је био један од најважнијих промотера модерног мачевања у Србији. У том периоду мачевање је представљало и спорт и део официрске културе. Велики утицај на његов развој имао је белгијски мајстор мачевања Шарл Дусе, који је у Београду водио школу борења за официре. Николајевић је био један од његових најбољих ученика и касније је наставио да развија ову дисциплину у војсци. Управо захваљујући тим напорима мачевање је постало важан део спортског живота Србије у првим деценијама 20. века.

Николајевић је учествовао у оба Балканска и у Првом светском рату, где је прошао кроз најтеже тренутке српске војске - повлачење преко Албаније и борбе на Солунском фронту. Био је познат по изузетној физичкој снази и храбрости, па су га саборци често описивали као једног од најснажнијих официра у српској војсци. Током рата обављао је различите дужности, а био је и ађутант и лични телохранитељ краља Петра Првог Карађорђевића. За војничке заслуге одликован је бројним домаћим и страним орденима.

Драгомир Николајевић је 1914. објавио књигу *Бокс француски и енглески*, прво дело на српском језику посвећено овим вештинама. У њој је детаљно описао технике, правила и методике тренинга. Књига је била намењена и спортистима и војницима, а данас се сматра једним од најважнијих докумената о раним почацима бокса у Србији. Написао је и књигу о рвању, као и неколико дела посвећених дресури ловачких паса, што говори о ширини његових интересовања. После рата Николајевић је наставио да ради на развоју спорта у новој држави. Био је и члан Борачког друштва Српски мач, председник Борачког соколског друштва „Душан Силни” и шеф Секције за борење и рвање у Српском олимпијском комитету. Преминуо је 8. децембра 1939. године у Београду. Данас је његово име познато углавном историчарима спорта, али његов допринос је огроман. Био је човек који је у време када спорт још није био масовна појава схватио његову важност - за војску, омладину и друштво у целини.

Славко БУБАЛО

Извори:

www.vesti-online.comwww.paluba.infowww.oruzjeonline.com

ЗАЈЕДНИЧКО ВЈЕЋЕ ОПШТИНА ВУКОВАР
ЗАЈЕДНИЧКО ВЕЋЕ ОПШТИНА ВУКОВАР
JOINT COUNCIL OF MUNICIPALITIES VUKOVAR

**Концерт српске
духовне и етно музике**

СКЦ Вуковар, Еугена Кватерника 1, Вуковар
21.3.2026. у 19 часова

ВИЕА
„Ђурђевак“

Гостују:

- Етно пјевачка група „Босиљак“
- Етно група КУД-а „Јоцо Савић Илићка“

Програм финансира Уред за људска права и права националних мањина Владе Републике Хрватске

Следећи 394. број Извора излази у среду 1. априла 2026.

Нову Хронику Славоније, Барање и западног Срема гледајте у петак 27. марта на РТРС плус у 17:50, у суботу 28. марта на РТС-сат у 12:30 и у понедељак 30. марта на РТВ 1 у 15:25.